

Андрушук Ірина Василівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри технологічної та професійної освіти і
декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ Й ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

Система професійної освіти спрямована на забезпечення потреб економіки країни у конкурентоздатних на ринку праці і кваліфікованих робітниках. У контексті цього особливої актуальності набуває удосконалення підготовки педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здійснюють підготовки робітничих кадрів. Відмітимо, що вимоги до професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання чітко окреслені Законами України «Про освіту» (2017), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійний розвиток працівників» (2012); прийняттям Стратегії розвитку професійно-технічної освіти до 2023 року, Стандартами вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, відповідними професійними стандартами. Означені нормативні документи обумовлюють необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до вирішення складних завдань та інноваційної діяльності у сфері професійної освіти, безперервного самовдосконалення. Ці вимоги ініціюють кардинальні перетворення в організації та здійсненні освітнього процесу в закладах вищої освіти спрямовані не лише на оновлення змісту освітніх програм, активізацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти, а й посилення їхньої практичної підготовки, широке використання інноваційних технологій відповідно до сучасних запитів у сфері професійної освіти та спеціалізації. Результативність такої освітньої діяльності значною мірою залежить від підходів на яких базується освітній процес у закладах вищої освіти, співпраці із різними групами стейкхолдерів, врахуванні галузевого та регіонального контексту в процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання.

Відмітимо, що майбутньому майстрові виробничого навчання та педагогові професійного навчання потрібна не лише педагогічна підготовка, а й ґрунтовна підготовка за спеціалізацією, адже освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти є професійно-спрямованим, тобто викладання для здобувачів освіти різних робітничих професій потребує глибокого розуміння змісту їхньої професійної діяльності. Якість цієї підготовки суттєвою мірою залежить від ефективності організації та проведення виробничих та педагогічних практик з врахуванням сучасних тенденцій не лише в галузі освіти, а й виробництва відповідно до спеціалізації.

Враховуючи євроінтеграційні процеси, важливим є врахування позитивних практик підготовки фахівців у вітчизняних та зарубіжних вузах. Саме врахування досвіду провідних закладів вищої освіти, їх підходів до організації освітнього процесу, технологій та форм навчання дає змогу підвищити рівень сформованості компетентностей та програмних результатів навчання визначених стандартами вищої освіти, забезпечити підготовку фахівця відповідно до потреб галузі. Цінним, в контексті цього, є реалізація програм академічної мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів. Принагідно зазначимо, що на сьогодні чітких механізмів та процедур реалізації академічної мобільності не напрацьовано в багатьох закладах вищої освіти. Тому, на жаль, цей процес, на сьогодні, не характеризується системністю. На наше глибоке переконання, підвищенню якості підготовки сприяє також неформальна та інформальна освіта.

Не менш важливим є залучення безпосередньо роботодавців, професіоналів-практиків до проведення аудиторних занять як в сфері професійної освіти для висвітлення організаційних, психолого-педагогічних та методичних особливостей діяльності майстра виробничого навчання й педагога професійного навчання, так і виробничих – пов'язаних з предметом викладання, інженерною компонентою підготовки означених фахівців – через залучення фахівців виробництва. Позитивним, з нашої точки зору, є досвід окремих закладів вищої освіти України щодо проведення практичних занять відповідно до спеціалізації, за якою здійснюється підготовка за спеціальністю 015 Професійна освіта безпосередньо на базі виробництва. Це дає змогу наблизити освітній процес підготовки майбутнього майстрова виробничого навчання та педагога професійного навчання до реальних умов виробництва в яких працюватимуть робітники, до підготовки яких буде залучено в майбутньому педагогічного працівника. Однак, при цьому необхідно враховувати особливості трудових функцій (професійні компетентності за трудовою дією або групою трудових дій), які мають виконувати в майбутній професійній діяльності майстер виробничого навчання та педагог професійного навчання. Ці трудові функції й мають визначати зміст підготовки як під час практичних занять, так і під час проходження різних видів практики.

Ще одним важливим чинником, що визначає якість підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та педагогів професійного навчання є відповідність науково-педагогічних працівників, що здійснюють підготовку означених фахівців освітнім компонентам, що викладають. Адже вони формують відповідні компетентності й програмні результати навчання, скеровуючи освітній процес у відповідному напрямі, сприяють розвитку професійно орієнтованих якостей майбутніх педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, потреби у самовдосконаленні.

Таким чином, у контексті сучасних вимог, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на врахуванні таких умов підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання: врахування особливостей освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та сучасних досягнень в сфері спеціалізації; активне залучення професіоналів-практиків до проведення занять, зокрема практичних робіт та керівництва різними видами виробничих та педагогічних практик; врахування кращих практик вітчизняних та зарубіжних закладів підготовки фахівців за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями); спрямованість змісту підготовки на формування відповідних загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до діючих стандартів вищої освіти та професійних стандартів; інтеграція психолого-педагогічної, методичної, практичної напрямів підготовки з підготовкою за спеціалізацією (предметом викладання); використання ефективних форм, методів та технологій з врахуванням досягнень в галузі науки, освіти та виробництва на засадах студентоцентрованого підходу; залучення здобувачів до різних форм неформальної освіти з метою поглиблення та удосконалення відповідних знань, умінь, набуття досвіду.